

กระบวนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน :
ศึกษากรณี ตำบลสมานฉันท์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ธิดารัตน์ คิมกระโทก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

กระบวนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน:
กรณีศึกษา ตำบลสมานฉันท์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
ธิดารัตน์ คิมกระโทก
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาดังคม)

รองศาสตราจารย์ ประธานกรรมการ
(ดร. สุพรรณณี ไชยอำพร)

ศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร. สนิท สม์करण)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร. คมพล สุวรรณภู)

รองศาสตราจารย์ คณบดี
(ดร. สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2551

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	กระบวนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน : ศึกษารณีย์ ตำบลสมานฉันท์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อผู้เขียน	นางสาวธิดารัตน์ ทิมกระโทก
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปีการศึกษา	2551

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนของสวัสดิการชุมชน การสนับสนุนของภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีต่อสวัสดิการ และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการชุมชน ผู้ศึกษาได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informants) จำนวน 21 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการกลุ่มสวัสดิการชุมชน สมาชิกสวัสดิการชุมชน และผู้นำตามธรรมชาติภายในชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้หลักการสะท้อนเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควบคู่บริบท (Context) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ

ผลการศึกษาพบว่า

กระบวนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 รับทราบปัญหาและมีความตระหนักร่วม เป็นการรับรู้ปัญหาและกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักในปัญหาร่วมกัน ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการสวัสดิการชุมชน เป็นขั้นตอนการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน ขั้นที่ 3 ทบทวนปัญหาและสร้างการมีส่วนร่วม เป็นการติดตามการดำเนินงานของกลุ่มและสร้างการมีส่วนร่วมให้สมาชิก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน ขั้นตอนสุดท้าย ขั้นที่ 4 ขยายผลและสร้างเครือข่าย เป็นการขยายผลการดำเนินงาน โดยการเพิ่มจำนวนสมาชิก ยอดเงินรวม รวมทั้งการจัดสรรสวัสดิการและสร้างเครือข่ายโดยการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

การสนับสนุนของภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีต่อสวัสดิการชุมชน ประกอบด้วย ด้านวัตถุ (Tangible support) ได้แก่ งบประมาณ ด้านอื่น ๆ ได้แก่ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotion support) เช่น การได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกที่สมัครใจเข้ามาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามา

สนับสนุนงบประมาณ และด้านข้อมูลข่าวสาร (Information support) เช่น ได้รับข้อมูลข่าวสารจากพื้นที่ต้นแบบ รวมทั้งหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายในการดำเนินงานกลุ่มสวัสดิการชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคคล ได้แก่ ชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าใจและมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน และปัญหาและอุปสรรคด้านการดำเนินงาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ในแต่ละหมู่บ้านยังไม่ทั่วถึงและยังไม่มี การประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามาประสานงานทางด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ อย่างถูกต้องเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน รวมทั้งการบริหารจัดการกองทุน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถบริหารจัดการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อื่นที่สนใจจะดำเนินการสวัสดิการชุมชนต่อไป
3. สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยการสร้างทุนภายในชุมชน เพื่อผลักดันให้เกิดกลุ่มสวัสดิการชุมชนที่มีความยั่งยืน สามารถบริหารจัดการกองทุนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพิงงบประมาณจากภายนอก

ABSTRACT

Title of Thesis	Mobilization Process of Community Welfare: A Case Study of Samanachan Subdistrict Wangnamkheo District Nakhonratchasima Province
Author	Miss Thidarat Keemgratok
Degree	Master of Arts (Social Development)
Year	2008

This research aims at studying the mobilization process of community welfare, supports from various sectors to the welfare, including problems, obstacles and recommendations concerning community welfare.

It is a qualitative study employing the in-depth interview technique for data collection by interviewing 21 key-informants comprising the committee of community welfare group, member of the community welfare group and natural leaders in the community. Data analysis is done with logical context description and descriptive statistics.

Results of the study reveal that the mobilization process embraces 4 steps:

- 1) Acknowledge the problems with common realization;
- 2) community welfare operation;
- 3) review the problems and creating member's participation including work monitoring, informing relevant agencies to solve problems together;
- 4) the last step is to expand the effects and creating a network by opening for more members, funding and co-operating with other organizations.

Supports from other sectors include both the materials and emotional sides whether they are budget, information, trusts and others.

Problems and obstacles can be divided into 2 aspects; i.e, personal and operational. Many villagers are not fully understand the work and inadequate public relation work, among others.

(6)

Recommendations emerged are 1) the concerned organizations should co-ordinate closer for better work performance, 2) work monitoring and evaluating should be carried out more systematically, and 3) creating strong inner power of the group for long-term self – sufficiency.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องมาจากความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจต่าง ๆ ที่สำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เงินทุนสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ รวมทั้งทุนการศึกษาประเภททุนยกเว้นค่าธรรมเนียมที่มอบให้กับข้าพเจ้าในการศึกษาภายในสถาบันแห่งนี้ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิไชยอำพร ที่กรุณาได้รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ความเมตตาในการแนะนำ สั่งสอน รวมทั้งกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ตลอดจนศาสตราจารย์ ดร.สนิท สมักรการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูฏ ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา งานงานชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอน้อมรำลึกถึงคำสั่งสอนและการประสิทธิ์ประสาทความรู้จากอาจารย์ทุกท่านที่ผ่านมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและแนะนำ ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้

ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลและชาวบ้านตำบลตำบลสมานจันทร์ (นามสมมติ) อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และเพื่อน ๆ จากมหาวิทยาลัยนเรศวรทุกคน ที่ให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ และถามไถ่ ตลอดเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบุคคลทั้งสองที่มีค่ายิ่งต่อข้าพเจ้า คือ คุณพ่อและคุณแม่ สำหรับการอบรมเลี้ยงดู กำลังใจและความช่วยเหลือตลอดเวลาที่ผ่านมา ความสำเร็จในครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอบอบแต่ท่านทั้งสอง รวมทั้งน้องชายที่เป็นกำลังใจให้ตลอด

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่าน แม้จะเอ่ยนามไม่ได้ทั้งหมด แต่พระคุณของทุกท่านจะอยู่ในใจของข้าพเจ้าเสมอ

ธิดารัตน์ คิมกระ โทก

กรกฎาคม 2551